

1-117

Б. 1130
К. 1130/11

4266

Поштарина плаћена у готову

КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК У ШКОЛИ

8-9

НОВЕМБАР — ДЕЦЕМБАР 1955 — БЕОГРАД

пored осталог у себи и атмосферу која је владала за време гостовања. За једустровање прилика и средина то је од великог значаја. Исто тако и по некизапи ник певачких друштава и дилетантских дружина у Војводини (а таквих је записника било) добро би допунио штампу.

Најзад и оно што смо раније рекли. Ово дело о Српском позоришту у Војводини непотпуно је без историје наших путујућих позоришних дружина. То је тежак и напоран посао, одиста, али ако га је ико у стању свладати, то је д-р Томанџ. Он то може и он то треба да уради. И да уради док се још понешто може наћи.

Ове наше напомене уз другу књигу нимало не умањују вредност крупног и корисног дела д-ра М. Томанџа. Писати историју Српског позоришта у Војводини, колеџи новије српске културе и просвећености, велики је и сложен посао. Д-р Томанџ мирно износи грађу о позоришту у коме су служили Пера Добриновић, Димитрије Ружић и још толико наших позоришних великана. У тренуцима човек зажали што писац овог дела није и сам помало уметник, и што нам, у некој својој реконструкцији, није пружио понеку живу слику наше културне прошлости. Али ми то од њега не можемо тражити.

Д-р Ј. Радловић

ДРАГИША ЖИВКОВИЋ: ПРАВИ ПУТ И СТРАНПУТИЦЕ У ПИСАЊУ

(О композицији и стилу писаних састава. — Мала школска библиотека књ. 2, изд. „Омладина“, Београд 1955)

Овој је књижици циљ да пружи првенствено ученицима средњих школа практичне поуке о композицији и стилу писаних састава. Много је код нас било речи о донста жалосном стању писмености наших средњошколаца. Није редак случај да они и на универзитет долазе недовољно писмени. Ситуација је таква да захтева енергичне мере. Такве мере ће свакако и бити предузете. Нема никакве сумње да ће и те мере препоручивати и захтевати и издаваће оваквих популарних упутстава каква је дао Живковић у овој својој књижици. Њу и треба сматрати саставним делом једне просвећене пропаганде за културу писмености. Посматрана са оваквог стајалишта, ова се књижица може оценити само као позитивна и корисна. И одмах да кажемо: као такву ми је топло препоручујемо ученицима наших средњих школа.

Живковић је своје излагање успешно прилагодено способностима свога младог читаоца, ученика средње школе. Истакао је, најпре, опште улоге за добру писменост: 1) потребно је имати јасну мисао, 2) ре-

ченице треба да су самостално написане и језгровите, 3) да би се стекла окретност у писању треба што више читати добре писце, 4) из истог разлога треба „што чешће стављати на хартију своја запажања и своје мисли о било ком предмету“, 5) потребно је пазити на ред у излагању и 6) „златно правило“: оно што смо написали треба пажљиво прегледати и исправити.

Разуме се да квалитет сваког писаног састава зависи првенствено од добре композиције и доброг језика и стила. Стога је Живковић и посветио највећи део своје књижице овим питањима.

Када се приступа обради неке теме, прво што треба урадити јесте: анализа саме теме. Потребно је заправо „да из наслова теме тачно утврдимо: а) предмет о коме тема говори и б) смисао или првац у коме треба одговорити на тему, или, другим речима: а) материјал теме и б) тежиште теме“.

Пошто је извршена анализа теме, треба прикупити потребан материјал

за писање састава. Живковић даје детаљна упутства о прикупљању материјала.

Када се заврши прикупљање материјала, приступа се изради плана самога рада. Сваки писани састав има свој увод, затим разраду тежишта теме и, најзад, закључак. Живковић говори појединачно о сваком од ових делова писаног састава. Нарочито се задржава на разради „као на најглавнијем и најширем делу сваког писаног рада“. У своме излагању он говори о природи увода, разраде и закључка и даје практичне савете за њихову успешну израду.

Пошто је план направљен, треба га проверити — саветује писац ове књижице.

А затим — приступити писању самога рада. А то није лак посао. У писаном саставу треба постићи и правилност језика и лепоту стила. Неопходно је да се и ту ученику пружи многа упутства о употреби речи, о значају правилне фразеологије, о природи и функцији реченице, о карактеру параграфа. Па и кад ученик савлада сву ову сложenu материју и оспособи се да успешно пише писмене саставе, не треба да заборава: да написани састав обавезно прегледа и провери. Живковић саветује три читања у току овог прегледа: прво — да би се обратила пажња на граматику и правопис, друго — да би се проверила правилност и јасност реченица и параграфа, треће — да би се извеле извесне стилске коректуре.

Тако је Живковић приказао суштину посла који се обавља при писању каквога рада. На свакој етапи тога посла он се посебно задржао и за сваку дао основна објашњења и упутства.

Та објашњења и та упутства дата су јасно и са потребном мером, па и то треба истаћи као позитивну страну овог Живковићевог рада. Могу се ставити само појединачне примедбе. Можда би, например, ипак било добро да је аутор извршио и анализу неког познатог есеја те и на тај начин показао природу композиције писаног рада. Чини нам се, исто тако, да примери за синониме дати на стр. 56 нису најсрећније изабрани.

Може се, исто тако, ставити неколико примедба у виду „ситница језикословних“. Стављамо их зато што сматрамо да овакве омашке не треба да се нађу у приручнику из стилистике. На стр. 10 налази се оваква реченица: „Можемо ми имати сјајне мисли о неком питању, можемо их исказати песнички лепим реченицама, али ако су те мисли набацане без икаква реда... онда наше писање неће вредети много, јер га нико неће моћи да чита и да прати са задовољством, него с напрезањем и муком“ (курзив мој — Б.Н.). Обраћамо пажњу на ред речи у реченици са конструкцијом да + презент. Проф. М. Стевановић је несумњиво доказао да је у служби допуне глаголима и изразима непотпуног значења потпуно исправно употребљавати и инфинитив и презент са свезицом да. (в. Наш језик, нова серија, књ. V, стр. 85-102 и 165-185). И Живковић није погрешно што је употребио конструкцију да + презент. Али нам се чини да је ред речи могао бити нешто друкчији: боље би било да је енклитика га дошла између свезе да и глагола чита, при чему би цела реченица гласила: „јер нико неће да га чита и прати са задовољством...“. На стр. 28 читамо: „Све што је било у каквој блиској вези с темом — може послужити као увод“. Сматрам да је правилније „... у било каквој...“ — На стр. 44 пише: „За њега се (тј. за закључак — Б.Н.), као и за увод, не прави никакав детаљистички план (сем у већим студијама)...“ Мислим да би овде пре требало рећи детаљан план а не детаљистички, јер је придев детаљистички нова творевина са прилично јасно израженом посесивном нијансом у своме значењу. А семантичко-синтаксичка ситуација наведене реченице не захтева ово значење.

Ове неколике примедбе су малене, али сматрам да и за њих није требало дати повода. Разуме се да набројане омашке не умањују вредност ове преко потребне и веома корисне и поучне књижице.

Берислав М. Николић